

Hoogleraar sportsociologie Jeroen Scheerder

“De samenleving kan niet meer zonder sport”

Jeroen Scheerder prijkte in het najaar van 2014 al eens op de voorpagina van *Sport & Strategie Vlaanderen*.

Als sportsocioloog doet de professor van de KU Leuven sociaalwetenschappelijk onderzoek naar sport en fysieke activiteit en kijkt hij met een bewonderende en verwonderende blik naar alles wat er op sportief vlak in onze samenleving gebeurt. Die sportieve samenleving is sinds dat eerste verhaal vijf jaar geleden sterk geëvolueerd. Een update over het sportlandschap in beweging.

AUTEUR: MARKO HEIJL

Jeroen Scheerder is een gedreven triatleet. Zo wist hij na een jarenlange en intense voorbereiding een toptienplaats in zijn leeftijdscategorie te veroveren op het EK volledige triatlon van 2017 in Almere en is hij een trouwe deelnemer aan de gevreesde 'Monstertijdrit' – een kleine 138 kilometer solofiet-

sen met evenwel een minimum aan hoogtemeters en bochtenwerk – waarin hij dit jaar op zoek gaat naar de magische grens van gemiddeld veertig kilometer per uur. Maar ook op academisch vlak is hij een multidisciplinaire uithoudingsatleet, die doorlopend sociaalwetenschappelijke studies, artikelen

boeken publiceert waarin het beoefenen en het besturen van sport en fysieke activiteit centraal staan. Allemaal samen schetst zijn onderzoeksmateriaal een veelkleurig beeld van het georganiseerde, andersgeorganiseerde en niet-georganiseerde sport- en beweeglandschap in Vlaanderen en Europa.

“Een eerste denkoefening die ik studenten in mijn colleges vaak voorleg,” zo opent Jeroen Scheerder het gesprek, “is dat ze sport even loslaten om te kijken in welke mate die sport zonder de samenleving kan, maar tegelijkertijd ook of die samenleving intussen zelf zonder sport en bij uitbreiding fysieke activiteit kan. Vaak komen we tot de conclusie dat de ene niet zonder de andere kan. Ze hebben elkaar nodig. Sport heeft de samenleving nodig. Zonder ‘maatschappelijke input’ zoals subsidies, infrastructurele voorzieningen of een sterke overheid lukt het vaak niet. Maar ondertussen blijkt dat die samenleving ook al lang niet meer zonder sport kan. Je zou kunnen spreken van een Siamese tweeling. Ze zijn aan elkaar gebonden, willen ze kunnen overleven.”

“Ik focus me in mijn onderzoek op de federatie- en clubgeorganiseerde sport, maar ook de zogenaamde lichte sport, waarvan de organisatie soms vederlicht kan zijn, vind ik zowel beleidsmatig als maatschappelijk een relevant fenomeen. Onze hedendaagse sportcultuur ‘bult’ van lichte beweegvarianten, ik verwijs bijvoorbeeld naar peddelsurfen, parkouren en speedgaten. Bij dat laatste heeft artificiële intelligentie het intussen van de mens overgenomen, aan de computer werd immers gevraagd een sport uit te denken, met speedgate als resultaat. Het is een soort rugby maar dan zonder fysiek contact. Daar gaan we misschien wel naartoe, naar een *gamification* van de sport. Het geeft aan dat innovatie belangrijk is. Het is ook de deur

“HET IS TOCH OPMERKELIJK DAT DE BELANGRIJKSTE SPORT TER WERELD DE VROUW BUITENSLUIT OP HAAR BELANGRIJKSTE VIERJAARLIJKSE EVENEMENT”

JEROEN SCHEERDER

Jeroen Scheerder is geboren in het toenmalige Zaïre. Die Afrikaanse roots verklaren wellicht waarom hij naast bewegingswetenschappen en marketing ook sociale en culturele antropologie ging studeren. Scheerder: "In mijn doctoraat kon ik voortbouwen op deze bagage en me specialiseren in het domein van de sportsociologie en dit vanuit een beleidsmatig perspectief. Centraal in mijn proefschrift stonden de sociologische thema's van sociale verandering en sociale ongelijkheid met een toepassing richting de prestatie- en participatiesport. Op die manier sloot ik aan bij de onderzoekstraditie die mijn academische peetvaders professor Roland Renson en professor Bart Vanreusel reeds in de jaren zeventig, tachtig en negentig geplaveid hadden. Het bestuderen van en doceren over sportparticipatie, sportbestuur en sportcultuur hebben me in de afgelopen twee decennia niet meer losgelaten. Het zijn thema's die ook vandaag brandend actueel blijven en centraal staan in onze onderzoeksgroep.

Nadat ik een korte periode bij Toerisme Vlaanderen gewerkt had en ook even beheerder was van een lokaal sportcentrum, ben ik vervolgens als beleids- en stafmedewerker sport bij de Vlaamse overheid van start kunnen gaan. Die beleidservaringen op zowel Vlaams als lokaal bestuursniveau, zowel in de sport- als de toerismesector, hebben me heel wat bijgebracht. Hoe komt overheidsbeleid tot stand? Wie bepaalt de beleidsagenda? Hoe wordt beleid geïmplementeerd na de besluitvorming? ... Het zijn aspecten van beleidsvoering waar we niet altijd bij stilstaan of zicht op hebben, maar die vaak wel heel bepalend zijn, zowel voor federaties, gemeenten, clubs als de (up)porters zelf. Na mijn beleidsperiode van een kleine tien jaar was ik eerst gastprofessor sportsociologie aan de Universiteit Gent om dan vanaf 2006 aan de KU Leuven als professor sportsociologie en sportbeleid aan de slag te gaan.

Het onderzoek naar sportdeelname, sportorganisaties en sportbeleid in Vlaanderen zal me wellicht nooit volledig loslaten. Het blijft boeiend en relevant om de unieke tijdsreeks aan sportparticipatiedata die we sinds 1969 hebben opgebouwd te continueren. Daar is onder meer ook onze sociaalestatuspiramide van de sport op gebaseerd. Ook onze onderzoekspanels van sportclubs, sportfederaties, fitnesscentra en lokale sportdiensten omvatten intussen meerdere meetpunten zodat mooie vergelijkingen door de tijd en tussen sectoren gemaakt kunnen worden. Dat neemt echter niet weg dat ik me gaandeweg ook ben gaan richten op internationaal en comparatief onderzoek. Zo lag ik mee aan de basis van de Europese onderzoeksnetwerken MEASURE (sportparticipatie) en POLIS (sportbestuur). Dat zijn samenwerkingsverbanden die intussen geleid hebben tot vijf internationale boeken, onder meer omtrent sportfederaties en loopsport."

naar de toekomst voor de georganiseerde sportsector. Vandaag is innovatie nog eerder een vrijblijvendheid voor sportfederaties. Het staat in het decreet, maar het is facultatief. Je zou innovatie vanuit drie invalshoeken invulling kunnen geven. Allereerst technisch of productgebonden, zoals het werelduurrecord van Victor Campenaerts, waarbij technologie en materiaal een uiterst belangrijke plaats innemen. Daarnaast zijn er sociale en organisatorische vormen van innovatie. Bij die twee laatste staan federaties eerlijk gezegd nog in hun kinderschoenen. Om wandelvoetbal bijvoorbeeld werd nog niet zo lang geleden smalend gedaan. Intussen kun je de populariteit van deze voetbalvariant niet meer ontkennen. Zo snel maar ook gemakkelijk kan het gaan. Ik hoop dat sportfederaties dergelijke vernieuwingen naar de toekomst toe meer zullen omarmen en dat ze zich niet alleen zullen laten leiden door de regels die hun internationaal worden opgelegd. Ik neem er even een citaat bij uit *Wals spel*, het recente essay van Bert Wagendorp: "De oude sportbonden stammen uit een andere tijd, en zij zullen binnen het segment van de mondiale topsport steeds meer aan invloed verliezen. Hun rol zal zich beperken tot de organisatie van de breedtesport en het aanleveren van talent voor de sportindustrie." In die twee zinnen zit zowel een valkuil als een opportuniteit voor de clubgeorganiseerde sport vervat."

Desondanks, en ondanks de toegenomen groei van allerhande sportvormen buiten clubverband, zien we dat het aantal clubs de laatste jaren toch weer gegroeid is.

"Als je ontwikkelingen in kaart wilt brengen, is het nuttig om met een referentie te werken. Die referentie kan bijvoorbeeld de groei van de bevolking zijn of de toename in de algemene sportdeelname. Als die laatste evoluties sterker zijn dan deze die binnen de clubgeorganiseerde sport kan worden vastgesteld, gaat de sportdeelname in clubverband er relatief gezien niet op vooruit. We weten uit onderzoek dat de sterkste groei niet binnen de clubs gebeurt. Dat doet geen afbreuk aan sportclubs, integendeel. Daar wordt vaak veel

foto: G

intenser en frequenter gesport. Bovendien bieden sportclubs een goede garantie om veilig en verantwoord te sporten, zowel agogisch, medisch als ethisch. Het zou jammer zijn mocht de clubsport aan belang inboeten. Het is daarom belangrijk dat sportclubs inspeelen op maatschappelijke noden en dat ze op de boot van vernieuwing springen. De honderdduizenden mensen die ongeorganiseerd aan sport doen, hebben nood aan een vorm van begeleiding. Daar is ook een rol voor de clubs weggelegd. De populariteit van bijvoorbeeld loop-, wandel-, fiets- en zwemsport kan ook een succesverhaal voor de clubs betekenen. Natuurlijk kun je als club of federatie beslissen niet op die vraag in te spelen. Dat

is een te respecteren keuze. Maar gemeenschapsmiddelen – lees: subsidies – zouden in eerste instantie toegekend moeten worden aan die organisaties die dat wel doen.

Dat geldt eveneens op internationaal niveau. Waarom zijn er geen gemengde wereldkampioenschappen voetbal bijvoorbeeld, zoals we dat in andere sporten als atletiek of zwemmen wel kennen? In 2020 zullen in Tokio gemengde relays geprogrammeerd staan, maar op het WK in Qatar – het belangrijkste meerdaagse unisportevenement – heeft de vrouw geen plaats. Terwijl het vrouwenvoetbal stevig in de lift zit, worden WK's volledig gescheiden. We organiseren

toch ook geen Olympische Spelen alleen voor mannen?"

Diversiteit

Waar zie je wel ontwikkelingen?

"Er zijn er zeker, vooral als je het bekijkt op het gebied van doelgroepen. Toen ik bewegingswetenschappen studeerde, was er in de opleiding nauwelijks aandacht voor de minder getalenteerde of andersvalide sporter. Dat is gelukkig veranderd. Participatiesport en G-sport staan intussen volwaardig op de agenda. Het is wel opvallend dat bij het bepalen van doelgroepen in de sport vaak eerst

“ALS MENSEN NU GEEN TIJD MAKEN OM TE SPORTEN, ZULLEN ZE LATER TIJD MOETEN MAKEN OM IN HET ZIEKENHUIS TE LIGGEN”

Onze hedendaagse sportcultuur 'bult' van lichte bewegingvarianten, zoals peddelsurfen.

naar fysieke kenmerken als leeftijd en vaardigheden gekeken werd. Recent is er zowel vanuit het beleid als de federaties en de clubs meer aandacht voor mogelijke financiële, culturele en sociale drempels, denk aan alleenstaande ouders, mensen met een migratieachtergrond en mensen die in armoede leven. Die mensen hebben lange tijd minder gemakkelijk de weg naar de sport gevonden. Het is wel opvallend dat het sport- en beweegaanbod dat voor deze 'nieuwe' doelgroepen gecreëerd wordt, vaak apart van de verenigingssport georganiseerd wordt. Dat kan in termen van integratie een gemiste kans zijn. Let op, soms is het juist wenselijk om bijvoorbeeld buurt- of G-sport apart aan te bieden. Alleen mag dat niet volledig gescheiden van de traditionele sportaanbieders gebeuren. Zeker de clubsport heeft een belangrijke taak te vervullen als het over socialisatie en integratie gaat. Natuurlijk is sport geen 'panacee', geen wondermiddel dat alle maatschappelijke problemen zal oplossen. Maar dat mag geen vrijgeleide voor federaties en clubs zijn om zich niets aan te trekken van heel wat maatschappelijke uitdagingen.

Is er niet uitgerekend in de sport al heel wat meer diversiteit dan in tal van andere maatschappelijke sectoren of kringen?

"Natuurlijk is sport op zich heel divers, zowel qua vraag als aanbod. Alleen, als je sport iets grondiger gaat bestuderen, zie je dat er heel wat verschillen en vooral ongelijkheden op en naast het veld plaatsvinden. Uit onze studie naar zwarte spelers in het voetbal blijkt duidelijk dat deze groep oververtegenwoordigd is, namelijk op de spelpositie van aanvallers. Tegelijkertijd zien we nauwelijks mensen met een donkere huidskleur in de functies van trainer, scheidsrechter of manager. Dat is toch vreemd als je weet dat zwarten al sinds de dekolonisatie in relatief sterke mate in ons land aanwezig zijn? Ook andere studies tonen keer op keer aan dat bepaalde sociale groepen ondervertegenwoordigd zijn. Ondanks een halve eeuw sport-voor-allenbeleid is de sportdeelname nog steeds niet gedemocriseerd. Opleiding, inkomen en etnische afkomst blijken daarbij bepalende factoren te zijn.

Laat ons het eens hebben over geslacht: meisjes sporten nog steeds minder dan jongens.

"Dat gaat heel ver terug, we komen van ver. Vrouwen zijn vaak afgeschermd geweest. Wat waren de eerste vrouwelijke massasporten? Dat waren dansante sporten, die in een veilige omgeving voor een spiegel beoefend konden worden, denk aan het succes van aerobics vanaf de jaren tachtig. Vanaf het einde van de

vorige eeuw kwam vervolgens de Start to run, die niet alleen op sportief vlak maar ook sociaal heel wat vrouwen in beweging heeft gebracht. Loopsport als emancipatiebeweging, schitterend toch. Vandaag zijn vechtsporten en zweetsporten, zoals tae-bo, aan een heuse opmars onder vrouwen bezig. Naast de historisch gegroeide achterstand is er ook een verschil in de 'sportloopbaan' van vrouwen. Uit onze longitudinale studies blijkt dat de dropout na het secundair onderwijs nadrukkelijker aanwezig is bij meisjes. Daar ligt mijns inziens toch een belangrijke opdracht voor het tertiaire onderwijs. Is het niet vreemd dat in het secundair onderwijs we een aparte ruimte voorzien voor het vak lichamelijke opvoeding, maar we dat niet meer doorzetten in het hoger onderwijs, terwijl het merendeel van de jongvolwassenen hogere studies aanvat? Meer nog dan het verenigingsleven heeft het onderwijs daar volgens mij een taak te vervullen."

Sociale status

Behalve qua etnische afkomst en geslacht zie je in de sport vooral ook een opsplitsing qua sociale klasse.

"De politoloog Robert Putnam verwijst in zijn werk naar de processen van 'bridging' en

'bonding'. Die zijn ook zeer goed op sport van toepassing. *Bonding* komt meer op 'ons vindt ons' mensen die eenzelfde socioculturele of socio-economische achtergrond delen, vinden elkaar ook makkelijk in hun vrije tijd. Daar is op zich niets mis mee, maar het kan ook tot vormen van opdeling en segregatie leiden. Tegelijkertijd heeft Putnam het ook over de kracht van sociale overbrugging, *bridging* dus. Kan sport ook georganiseerd en gestructureerd worden door verschillende culturele en sociale lagen van de samenleving heen? Of blijven het 'witte' versus 'donkere' clubs? Upper class sporten tegenover lower class sporten? Of kunnen we die niet altijd tastbare grenzen met sport overschrijden? Uit onze socialstatuspiramide van sporten blijkt dat golf en zeilen bovenaan staan, sporten die een vorm van sociale distinctie genereren zoals de socioloog Pierre Bourdieu dat fenomeen omschrijft. Terwijl contactsporten zoals judo onderaan staan. Zweetsporten kennen ook een sociaal geurtje: oorspronkelijk werd zichtbaar zweet verbannen door de elite, vandaag blijken zweetsporten als tae-bo en andere fitnessvarianten aan een sociale opmars bezig."

Hoe zit het dan met loop- en fietssport, zijn dat ook mooie voorbeelden?

"Men gaat nogal gemakkelijk uit van het *trickle down*-effect als het over de sociale gelaagdheid van de sportbeoefening gaat. Alle sporten zouden volgens die redenering bovenaan de statuspiramide genitueerd zijn en vervolgens 'neergedwarfeld' zijn. Maar er is ook sprake van *trickling up* en *trickling across*, waarbij je respectievelijk een opwaartse dan wel een horizontale sociale beweging ziet. Mooie voorbeelden van dat laatste verschijnsel zijn de zogenaamde Californische sporten zoals triathlon, mountain-bike, frisbee en surfen. Al die sporten hebben ondertussen een olympische status. En zijn dus intussen mondiaal geïnstitutionaliseerd

“DE TOEKOMST VAN DE INTERNATIONALE SPORT EN TOPSPORT LIGT NIET MEER BIJ DE SPORTBONDEN, MAAR BIJ DE ASO'S, DE COMMERCIËLE BEDRIJVEN”

SPORTSOCIOLOGIE

Professor Jeroen Scheerder, hoofd van de onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven en voormalig voorzitter van de European Association for Sociology of Sport, verwijst voor de essentie van zijn vakgebied naar de drie grote maatschappelijke vraagstukken die in de sociologie centraal staan. Met name sociale verandering, sociale ongelijkheid en sociale cohesie. "Voor elk van deze invalshoeken biedt de sportwereld als het ware een 'academische speeltuin'. Maatschappelijke verschuivingen laten zich in de sport reflecteren en omgekeerd, denk bijvoorbeeld aan processen als individualisering, de traditionalisering, commercialisering en gouvernementalisering van de sport. Sociale verschillen komen onmiskenbaar tot uiting in de sport, en worden er zelfs door uitvergroot. Klassieke voorbeelden hier zijn de verschillen naar leeftijd en geslacht, maar ook naar sociale en culturele achtergrond zoals uit onze statuspiramide van de sport mag blijken. En ook als het op sociale verbondenheid aan komt, zijn de voorbeelden in de sport legio, denk maar aan het vorm geven aan een culturele of nationale identiteit via sportteams en sportevenementen. Op hun beurt vragen deze vraagstukken om beleidsmatige antwoorden, en dus sturing en bijsturing. Sport, samenleving en beleid zijn onmiskenbaar met elkaar verweven. Dit drieluk vormt dan ook het kader dat ik hanteer in zowel mijn onderzoek, onderwijs als maatschappelijke dienstverlening, zijnde de drie pijlers van de universitaire wereld."

en 'geolympificeerd'. Loopsport is als typische upper-middle class sport eerder in de breedte gepopulariseerd, terwijl het wielertoerisme onmiskenbaar sociaal gepromoveerd is, namelijk van een lage statussport naar een middenklasse sport."

Nog een opdeling, van familiale aard deze keer: sporten is erfelijk.

"Zowel biomedici als sociale sportwetenschappers zullen beamen dat aan sport doen een kwestie is van *nature* en *nurture*, en dat fysieke prestaties dus zowel door genetische als omgevingsfactoren bepaald worden. Socialisatie speelt dus een onmiskenbare rol als we over sportbeoefening spreken. Het gezin is de eerste omgeving waarin je opgroeit, dan de buurt. Na de gezins- en wijksport komt de schoolsport, met lichamelijke opvoeding en naschoolse sport. Vervolgens komt de vereniging, de clubsport. Het gezin is de primaire socialisator zoals sociologen dat omschrijven. Anderzijds komen heel wat jongeren, vaak zij met een migratieachtergrond, pas via het onderwijs of op evenementen in contact met sport. We hebben op basis van participatieonderzoek aangetoond dat als je ouders aan sport doen en je zelf als kind aan sport deed, de kans groot is dat je ook op latere leeftijd aan sport zult blijven doen. Maar niet noodzakelijk in clubverband."

Non-participanten

Nog los van geslacht, etnische afkomst, sociale klasse of familiale achtergrond zijn de algemene redenen om te sporten alom bekend, zoals ontspanning, gezondheid, het sociale aspect,

de competitiedrang en de lijn. Maar wat zijn de redenen om niet te sporten?

"Mensen zeggen op de eerste plaats: 'Ik heb geen tijd'. Ik doceer het vak Vrijtijdsstudies aan de KU Leuven, een fantastisch maar ook ondergewaardeerd studiedomein. Een van de eerste dingen die ik daar aan studenten meegeef is: 'Het is geen kwestie van tijd, het is een kwestie van prioriteit.' Als je nu geen tijd maakt om aan sport te doen, zul je later tijd moeten maken om in het ziekenhuis te liggen. Dat is wel wat kort door de bocht, maar het punt hier is dat onze samenleving nog steeds heel 'curatief' denkt in plaats van preventief."

De groep van non-participanten zit voornamelijk bij mensen die ook in andere domeinen van de samenleving non-participant zijn. De *spill over*-theorie zegt dat er in de maatschappij bepaalde groepen zijn die in staat zijn een bepaalde activiteit te combineren met een andere activiteit. Daarnaast blijkt het dus altijd dezelfde groep te zijn die non-participant is. Niet alleen als het over sport gaat, maar ook de deelname aan cultuur en andere vormen van vrije tijd, onderwijs en gezondheidszorg. De reden hiervoor is vaak dat de groep van non-participanten de vereiste prikkels niet van jongs af meegekregen heeft, er de middelen niet toe heeft, een beperkt sociaal netwerk heeft, enzovoort. Het gaat toch gemakkelijk om vijftien procent van de bevolking. Dat is dus ook een beleidsuitdaging. Het gaat dus om vormen van kapitaal waar je over moet kunnen beschikken, niet alleen financieel maar evenzeer sociaal en cultureel. Het is dat kapitaal dat vaak ook bepaalt hoe we onze tijd indelen en gebruiken.

"OOK IN DE SPORT ZAL DIVERSITEIT DE NORM WORDEN"

FOTO: POUJAMES

FOTO: BUURTSPOORTZAVENEL

We weten uit onderzoek dat de sterkste groei niet binnen de clubs gebeurt, maar bijvoorbeeld in de buurtsport.

DE VLAAMSE SPORTPARTICIPATIE INDEX

De Vlaamse Sportparticipatie Index werd eerder dit jaar ontwikkeld binnen de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven, waarvan professor Scheerder aan het hoofd staat. De index maakt het mogelijk de sportdeelname in Vlaanderen internationaal te vergelijken, wat tot op heden niet evident was gezien de diverse meetmethodes die zowel nationaal als internationaal werden gehanteerd. Twee belangrijke bevindingen uit de index:

- De Vlaamse sportparticipatie-index stijgt. Hierbij werd zowel rekening gehouden met tijdsbesteding, frequentie van beoefening als het aantal mensen dat aan sport doet;
- Meer aandacht voor specifieke doelgroepen dringt zich op, in het bijzonder mensen in armoede, mensen met een migratieachtergrond en mensen die laaggeleerd zijn. Vaak blijken die kenmerken ook samen te hangen.

Geen tijd is dus een zwak excuus om niet aan sport te doen. Tijd is het meest gedemocratiseerde goed: iedereen heeft er omzeggens evenveel van.

Twee derde van de Vlaamse bevolking doet actief aan sport en dat percentage groeit alsmaar, dus eigenlijk zijn we in Vlaanderen toch niet zo slecht bezig?

"Dat is op zich inderdaad een gunstige evolutie, zeker omdat de overheid zelf juist als belangrijke doelstelling naar voren schuift zoveel mogelijk mensen aan sport te laten doen. Tegelijkertijd betekent dit cijfer ook dat een derde van de bevolking helemaal niet met sport op een actieve manier in contact komt gedurende de vrije tijd. Dat is opvallend voor een welvarende regio als Vlaanderen. Zowel vanuit een sociaal als gezondheidsperspectief is dat een hoog cijfer.

Het is ook niet meer zo evident om als wetenschapper sportbeoefening te meten, laat staan cijfers te vergelijken door de tijd. In ons onderzoek hanteren we bewust een relatief ruime definitie van sport. Op die manier kunnen we de resultaten van nu met deze van de jaren zestig vergelijken. Heel wat collega-onderzoekers in andere landen benijden ons hierom. Maar het blijft een uitdaging om de sportbeoefening wetenschappelijk in kaart te brengen, zeker met de hedendaagse ontwikkelingen op het vlak van sport en beweging. Voor fiets- en wandelsport hebben we een aanvaardbare methodiek, maar wat doe je met e-sport?

Dat sport zowel letterlijk als figuurlijk in beweging is, blijkt bijvoorbeeld ook als je aan mensen vraagt wat de populairste plekken zijn waar mensen aan sport doen. Doorgaans worden dan de sporthal of het zwembad genoemd. Maar dat is niet langer het geval. De openbare weg, het park en het bos blijken heel wat populairder te zijn. Dat is ook begrijp-

**"ZWEETSPORTEN
ZIJN SOCIAAL
GEPROMOVEERD"**

"INNOVATIE IS BELANGRIJK, EN EEN DEUR NAAR DE TOEKOMST VOOR DE CLUBGEORGANISEERDE SPORT"

pelijk als je kijkt naar waar mensen vandaag fietsen, lopen en wandelen. Je kunt het ook anders formuleren: minder populaire sporten vereisen blijkbaar specifieke en relatief duurdere vormen van infrastructuur. Maar goed, als je in dit vaak druilerige landje aan sport wilt doen, heb je infrastructuur nodig."

Ligt daar de grote 'sportieve' taak van de overheid?

"Ik zie zeker drie belangrijke opdrachten voor de sportoverheid: het voorzien in sportaccommodatie inderdaad, maar ook het promoten van sport en fysieke activiteit en kadervorming. Dat is ook wat de Vlaamse overheid al sinds meerdere decennia doet. Voor elk van die pijlers kun je met subsidies werken. In het overheidsbeleid gaat er be-

hoorlijk wat aandacht uit naar sportfederaties. In se is het niet fout dat in deze subsector van de sport heel wat geld en energie gestoken wordt, maar deze bereikt wel niet het merendeel van de sporters zoals we eerder besproken hebben."

Je spreekt van Vlaanderen, waar we 26.600 sportclubs hebben. In Wallonië zijn dat er minder dan 7.000.

"Dat heeft, naast het feit dat Vlaanderen natuurlijk groter is, te maken met het feit dat er in Wallonië relatief grotere clubs zijn in verhouding tot het bevolkingsaantal. Daarnaast is de taalgrens vaak ook een sportgrens. Het noorden en het zuiden van het land kennen een andere organisatie van de sport. Daar is op zich niets mis mee.

Voor het topsportbeleid vind ik dat een andere zaak. Daar dienen prestaties te prevaleren en niet culturele verschillen. Topsport is een internationale aangelegenheid. Dat impliceert dat het landen zijn die in internationale kampioenschappen en op de Olympische Spelen tegen elkaar uitkomen. In dat opzicht valt er iets voor te zeggen om topsport ook op federaal niveau een volwaardiger beleidsstatuut te geven. Maar dat is een zaak voor de politiek en het beleid."

Commercialisering

Wat zijn verder de grote sociologische tendensen in de sport?

"Sporten die relatief makkelijk beoefend kunnen worden, blijken ook het populairst te zijn: lopen, fietsen, wandelen. Makkelijk wil

De groep van non-participanten aan sportactiviteiten zit voornamelijk bij mensen die ook in andere domeinen van de samenleving non-participant zijn.

Waarom zijn er geen gemengde wereldkampioenschappen voetbal? Op het WK in Qatar – het belangrijkste meerdaagse unisportevenement – heeft de vrouw geen plaats.

natuurlijk niet noodzakelijk zeggen 'goedkoop'. Een degelijke sportfiets bijvoorbeeld blijft een hele investering. Opmerkelijk: buiten voetbal staat er geen enkele andere teamsport meer in de top tien. Dat heeft ook te maken met hoe mensen zich vandaag organiseren en hun tijd wensen te besteden. Heel wat mensen zijn niet meer gebonden aan vaste trainingsuren, maar sporten juist op tijdstippen en plaatsen die hun goed uitkomen. Wie kan er nog zeggen: 'Ik sta om 18 uur op de training?' En dat meerdere keren per week? Alleen de echte *dedicated* wellicht.

Maar wat doe je daar als teamsport aan?

"Oplossingen zijn variatie, innovatie, andere formules, zonder dat je eigenheid moet verloochenen. Ik denk dat er andere manieren zijn om het mooie voetbalspel te beoefenen dan je strikt te houden aan de FIFA-regels. Zaalvoetbal was oorspronkelijk niet welkom bij de bond. Idem voor wandelvoetbal. Maar deze variant op het klassieke voetbalspel wint aan populariteit, schitterend toch! Wandelvoetbal zit nu bij de senioren sportfederatie. Een andere vorm van vernieuwing met als doel nieuwe doelgroepen aan te spreken is 'het wandelen met twee stokken', nordic walking genaamd. Vroeger wandelde men met één stok, vandaag dus met twee ... Je moet het maar vermarkt krijgen. Maar het slaat wél aan. Het is ook opmerkelijk dat de wandelsport volop commercialiseert, een trend die ook andere bewegingsvormen zoals loop- en fietssport in sterke mate meegemaakt hebben, in het bijzonder gedurende het afgelopen decennium. De toekomst van de sport, als het over internationale sport en topsport gaat, ligt niet meer bij de sportbonden, maar bij de ASO's, de commerciële bedrijven. Ook de breedtesport commercialiseert. Toch blijf ik geloven in een sterk 'middenveld' van sportfederaties en sportclubs, dat waar nodig en wenselijk ondersteund en bijgestuurd wordt door een sportoverheid." ■

MEER INFORMATIE

Voor BMS Studies en
BMS Infographics
<https://faber.kuleuven.be/BMS>

KU LEUVEN

BMS 48
Beleid & Management in Sport
IN F O G R A P H I C

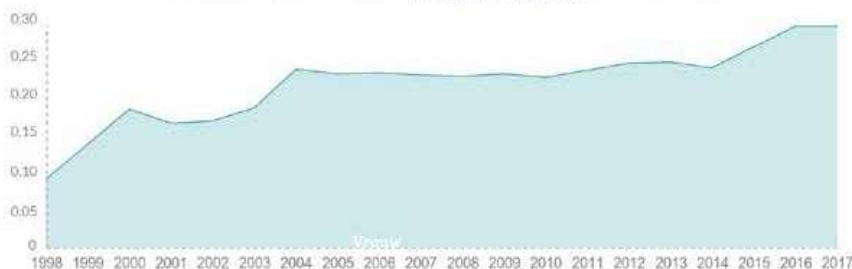
Vlaamse Sportparticipatie Index (VSI)

J. Scheerder, E. Thibaut & S. Vos

VSIndex volwassenenen

		Globale VSI	Vrouw	+ 55 jaar	Lager opgeleid	Migratie achtergrond	Armoede
Participatie	Algemeen	60,3%	57,2%	49,1%	57,5%	50,9%	44,8%
	Clubsport	31,1%	16,4%	13,0%	19,0%	14,0%	11,3%
	Teamsport	3,6%	0,3%	0,4%	3,5%	5,3%	2,3%
Frequentie	Algemeen	1,478 keer/week	1,230 keer/week	1,548 keer/week	1,417 keer/week	1,464 keer/week	1,121 keer/week
	Clubsport	3,085 keer/week	2,186 keer/week	3,306 keer/week	2,968 keer/week	3,172 keer/week	3,174 keer/week
	Teamsport	1,492 keer/week	2,058 keer/week	1,330 keer/week	1,407 keer/week	2,063 keer/week	1,661 keer/week
Tijdsduur	Algemeen	11,49m per keer	11,35m per keer	20,04m per keer	11,52m per keer	11,37m per keer	11,49m per keer
	Clubsport	11,48m per keer	11,38m per keer	11,48m per keer	20,03m per keer	11,51m per keer	20,09m per keer
	Teamsport	11,39m per keer	11,38m per keer	11,35m per keer	11,37m per keer	11,51m per keer	20,09m per keer
VSI	Algemeen	1,624	1,116	1,564	1,523	1,209	0,989
	Clubsport	1,086	0,576	1,086	1,010	0,700	0,766
	Teamsport	0,090	0,009	0,008	0,081	0,202	0,084

Evolutie van de VSIndex Participatie*Frequentie (1998-2017)

© Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid, KU Leuven (2019)

Voor de volledige BMS Studie zie:

Scheerder, J., Thibaut, E., & Vos, S. (2019). *Vlaamse Sportparticipatie Index (VSI). Berekening en toepassing op de Vlaamse bevolking en haar doelgroepen.* (Beleid en management in Sport Studies 48). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid

<https://faber.kuleuven.be/BMS/formulier48.html>

